

NACIONALINĖ SVEIKATOS TARYBA

POSĖDŽIO „DĖL NACIONALINĖS VĖŽIO PROFILAKTIKOS IR KONTROLĖS 2014 – 2025 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO“

SPRENDIMAS

2022 m. birželio 29 d. Nr. N-5

Vilnius

Nacionalinė sveikatos taryba (toliau – Taryba) posėdžio, vykusio 2022 m. birželio 29 d., metu aptarė Nacionalinės vėžio profilaktikos ir kontrolės 2014 – 2025 metų programos (toliau – Programa) įgyvendinimą. Posėdžio metu pažymėta, jog sergamumas vėžiu tiek pasaulyje, tiek Lietuvoje didėja. Prognozuojama, jog iki 2035 metų vėžys taps pagrindine mirties priežastimi Europos Sąjungoje, o 2040 metais pasaulyje bus diagnozuota 27,5 mln. naujų vėžio atvejų (62 proc. augimas) ir 16,4 mln. mirčių. Aukščiausi sergamumo vėžiu rodikliai stebimi ekonomiškai išsivysčiusiose, aukštą medicinos lygį turinčiose šalyse. Pagrindinės sergamumo vėžiu didėjimo priežastys yra diagnostikos metodų tobulėjimas ir jų prieinamumas, ilgėjanti gyvenimo trukmė, didėjantis gyventojų skaičius, rizikos veiksnių paplitimo pokyčiai. Europos komisijos leidinyje „Lietuva. Šalies sveikatos profilis 2021“ pateiktais naujausiais Jungtinio tyrimų centro skaičiavimų duomenimis, remiantis praėjusių metų tendencijomis, 2020 m. Lietuvoje prognozuota apie 16 600 naujų vėžio atvejų ir daugiau kaip 8 000 mirčių nuo vėžio (šie skaičiavimai atlikti prieš prasidedant COVID – 19 pandemijai, kuri gali turėti įtakos tiek sergamumui vėžiu, tiek mirtinumui nuo šios ligos 2020 m.). Vėžys yra antra pagal dažnumą mirties priežastis (20 proc. visų mirčių) Lietuvoje, o pagal vėžio lokalizaciją dažniausios mirties priežastys 2020 metais buvo plaučių, storosios žarnos, skrandžio ir krūties vėžys. Susirgusiųjų vėžiu tiek moterų, tiek vyrų išgyvenamumo rodikliai Lietuvoje lėtai, bet didėja. Lietuvoje pastaruosius penkiolika metų buvo plėtojamos vėžio prevencinės programos, tačiau gyventojų įsitraukimas nėra pakankamas, o 2020 metais galimybei pasinaudoti atrankinių vėžio patikros programų paslaugomis neigiamos įtakos turėjo prasidėjusi COVID – 19 pandemija.

Taryba, išklausiusi pranešimus, diskusijas, dalyvaujant Seimo Sveikatos reikalų komiteto biuro, Sveikatos apsaugos ministerijos, Nacionalinio vėžio instituto, Nacionalinės vėžio profilaktikos ir kontrolės programos įgyvendinimo ir onkologinės pagalbos organizavimo

stebėsenos tarybos, Pagalbos onkologiniams ligoniams asociacijos, Lietuvos mokslo tarybos atstovams, atkreipia dėmesį, kad:

- Lietuvos gyventojų sergamumo ir mirtingumo nuo vėžio rodikliai išlieka aukšti. Remiantis Eurostato duomenimis (Eurostat 2021), 2018 m. Lietuvoje standartizuotas mirtingumas nuo vėžio buvo 281 atvejų 100 tūkst. gyventojų. Pagal šiuos duomenis Lietuva viršija Europos vidurkį;
- įgyvendinamos Programos pagrindiniai tikslai dera su 2021 m. Europos Komisijos parengtu Europos kovos su vėžiu planu, kurį sudaro keturios pagrindinės veiksmų sritys: prevencija, ankstyvas vėžio nustatymas, diagnostika ir gydymas, gyvenimo kokybės gerinimas;
- tobulintinas Programos stebėjimas, vertinimas, priemonių plano koregavimas, pasiektų rezultatų viešinimas, stokojama inovatyvių sprendimų ir platesnio suinteresuotų institucijų įtraukimo;
- nepakankama Nacionalinio vėžio instituto Vėžio registrai teikiamų duomenų kokybė, trūksta išsamių sergamumo duomenų savivaldos lygmeniu;
- atrankinių patikros programų aprėptis ir gyventojų įsitraukimas nepakankami, vėžio prevencijos aktyvinimui neišnaudojamas visas galimas potencialas individualiame ir bendruomenės lygmenyje, pasitelkiant tarpsektorinį ir sveikatos sektoriaus institucijų bendradarbiavimą, inovacijų pritraukimą;
- nepakankamai efektyvus tarpinstitucinis bendradarbiavimas bei mokslo, asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros institucijų, nevyriausybinių organizacijų veiklos koordinavimas, įgyvendinant Programą, išnaudojant Europos kovos su vėžiu plano teikiamas galimybes.

Taryba, siekdama efektyvaus Nacionalinės vėžio profilaktikos ir kontrolės 2014 – 2025 metų programos įgyvendinimo, prevencijos ir sveikatos priežiūros priemonėmis išvengiamo mirtingumo rodiklių sumažėjimo, onkologinės priežiūros tobulinimo, atrankinių patikros programų aprėpties didinimo, n u s p r e n d ž i a:

1. Siūlyti *Sveikatos apsaugos ministerijai*:

- 1.1. kartu su Nacionalinės vėžio profilaktikos ir kontrolės programos įgyvendinimo ir onkologinės pagalbos organizavimo stebėsenos taryba, didesnę dėmesį skirti Programos efektyvumo vertinimui, klaidų analizei, Programos ir priemonių plano koregavimui, atsižvelgiant į Europos kovos su vėžiu plano rekomendacijas. Gerinti pasiektų rezultatų viešinimą;
- 1.2. siekiant tinkamai išnaudoti Europos kovos su vėžiu plano ir Vėžio misijos teikiamas galimybes, glaudžiau bendradarbiauti su Lietuvos mokslo taryba, mokslo, asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros institucijomis, nevyriausybiniomis organizacijomis;

- 1.3. didinant atrankinių patikros programų aprėptis, gyventojų įsitraukimą, informuotumą apie galimybes pasinaudoti programų teikiamomis paslaugomis, paslaugų prieinamumą kaimo vietovėse, pasitelkti inovatyvias technologijas ir bendradarbiavimo tinklą, susiformavusį COVID – 19 pandemijos metu;
 - 1.4. nuolat stiprinti šeimos gydytojų, visuomenės sveikatos specialistų, vaistinininkų kompetencijas, šviesti visuomenę sveikos gyvensenos ir vėžio profilaktikos klausimais, siekiant geriausio prevencinės veiklos rezultato.
2. *Nacionalinio vėžio instituto Vėžio registrui:*
- 2.1. siekiant užtikrinti pakankamą teikiamų duomenų kokybę, stiprinti bendradarbiavimą su sveikatos priežiūros įstaigomis, kartu su Sveikatos apsaugos ministerija inicijuojant specialistų, koordinuojančių gydymo įstaigos duomenų Vėžio registrui teikimą, paskyrimą, o formos F90 teikimo Vėžio registrui rodiklius įtraukti į sveikatos priežiūros paslaugų kokybės vertinimą.
3. *Lietuvos mokslo tarybai:*
- 3.1. gerinti informacijos apie Europos Sąjungos Vėžio misijos ir Kovos su vėžiu plano veiklas sklaidą, didinti nacionalinių kontaktinių atstovų vaidmenį koordinuojant veiklas nacionaliniu lygiu.
4. *Savivaldybių visuomenės sveikatos biurų asociacijai:*
- 4.1. inovatyviomis priemonėmis skatinti sveiką gyvenseną, didinti visuomenės informuotumą ir sveikatos raštingumą vėžio srityje.

Pirmininkas

Algirdas Utkus